

XXX Valtakunnallinen asunto- ja yhdyskuntapäivä Helsingissä 8.5.2008

Asuinrakentamisessa tulee keskittyä oleelliseen

Professori Ralf Lindberg, Tampereen teknillinen yliopisto

1. Taustaa

2. Rakentamisessa tulee keskittyä oleelliseen, 20/80 säännöt ovat voimassa

3. Energiaa tulee säästää oikeasti, ei laskennallisesti

4. Määräysten kiristämisessä tulee noudattaa harkintaa, koska todellinen energian säästö voi jäädä hyvin pieneksi

Tunnista kriittiset asiat, suunnittele ne huolella, rakenna ne laadukkaasti ja keskity ylläpidossa erityisesti niihin. Tällä konseptilla laatu paranee merkittävästi nykyisestä.

Elintason nousu on merkinnyt lämmityskauden lyhentymistä ja lämmitysenergian pienentymistä.

Rakennusten käyttäjät ovat avainasemassa energian säästämässä.

100 vuotta sitten rakennus täytti rajatun määrän toiveita ja tarpeita.

Nykyisin se täyttää rajattoman määrän erilaisia tarpeita.

Rakentamisessa yhdistetään lukuisia erilaisia näkökulmia ja tarpeita toimivaksi kokonaisuudeksi.

Tämä on erittäin vaativa tehtävä, koska uusia huomioon otettavia näkökulmia tulee koko ajan lisää.

Monia uusia näkökulmia sovelletaan myös taannehtivasti vanhaan rakennuskantaan. Yksi esimerkki on mikrobeihin liittyvät uudet säännöt.

Rakentaminen on kokonaisuuden hallintaa.

Tavoitteena on muodostaa monista vaikuttavista tekijöistä mahdollisimman toimiva kokonaisuus.

Rakennuksen on oltava käyttökelpoinen, rakenteiden tulee olla turvallisia ja terveellisiä. Energiaa tulee säästää ja rakenteiden tulee olla ekologisia, jne. Lisää uusia huomioon otettavia näkökulmia tulee esiin jatkuvasti.

On täysin selvää, että monista vaikuttavaista osa-alueista voidaan ottaa huomioon vain perustason tietämys. Vaikeus liittyy toimivan kokonaisuuden löytämiseen. Se on aina eräänlainen kompromissi.

Yleinen kehitys kulkee täysin päinvastaiseen suuntaan. Kaikki osa-alueet tulevat monimutkaisemmiksi ja vaikeammin hallittaviksi. Monissa tapauksissa kokonaisuuden hallinta on ”karannut käsistä”.

Rakentamisessa tulee keskittyä oleelliseen

20/80 periaatteen perusteella kokemuksesta tiedämme, että seuraavat rakennuksen osat ovat ylitse muiden.

1. Maanvastaiset rakenteet

2. Yläpohjat

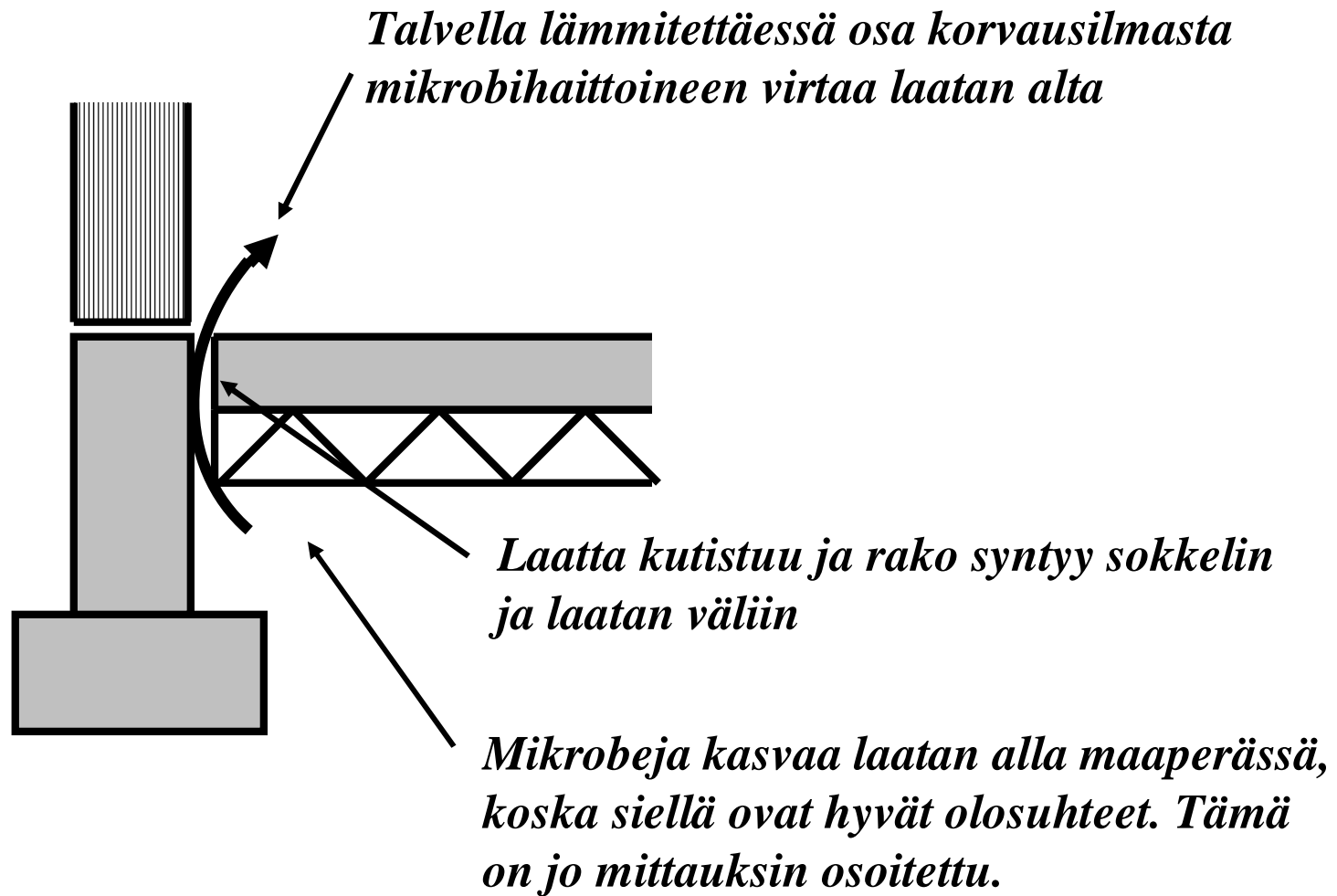
3. Ulkoseinät

4. Märkätilat

5. Ilmanvaihto

Toimiva ilmanvaihto vähentää kosteusteknistä riskiä merkittävästi, toimimaton lisää riskiä.

Rakennuksen käyttö ratkaisee rakennuksen iän.

Ongelmakohta on tehtävä niin, että raon syntymisen jälkeenkin ilmavuoto on estetty. Mikrobikasvua laatan alla on joka tapauksessa.

Toimiva ilmanvaihto on kaikissa rakennuksissa välttämätön.

Peruseriaate on, että sisällä on kaikissa tiloissa ilman vaihduttava. Tämä on tärkeää sisäilman laadun ja kosteusteknisen toiminnan kannalta.

Jos rakennuksen ulkovaippa ei vuoda, ilmanvaihdon energiatarve on pieni ja lämmön talteenotolla saadaan suuri osa energiasta hyödyksi.

Ilmanvaihtojärjestelmän käyttö edellyttää moniin asioihin paneutumista vuotamattomassa rakennuksessa.

Jokaisen asukkaan on ymmärrettävä asuinrakennuksensa ilmanvaihtojärjestelmän toimintaperiaate

Ilmanvaihtojärjestelmän huolto ja ylläpito on tärkeä.

Rakennuksen viisas käyttäjä paneutuu seuraaviin asioihin:

- 1. Ymmärtää ja hallitsee omasta käyttäytymisestä rakennukselle aiheutuvat rasitukset.***
- 2. Tarkkailee asunnon tärkeiden osien kuntoa ja korjaa viat viipymättä.***
- 3. Ymmärtää ja käyttää oikein teknisiä (LVIS) järjestelmiä.***
- 4. Varautuu toimimaan vesivahinko- ja muissa onnettomuustilanteissa.***

Ilmastonmuutos ja sen yhteys energiaan on suuri maapallon laajuinen poliittinen kysymys. Seurauksena on merkittäviä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia ihmisten jokapäiväiseen elämään.

Ilmastonmuutos

*Tapahtuuko se ihmisen toiminnan seurauksena?
Tapahtuuko se ihmisen toiminnasta riippumatta?
Onko muutos varma?*

Liiketoiminta

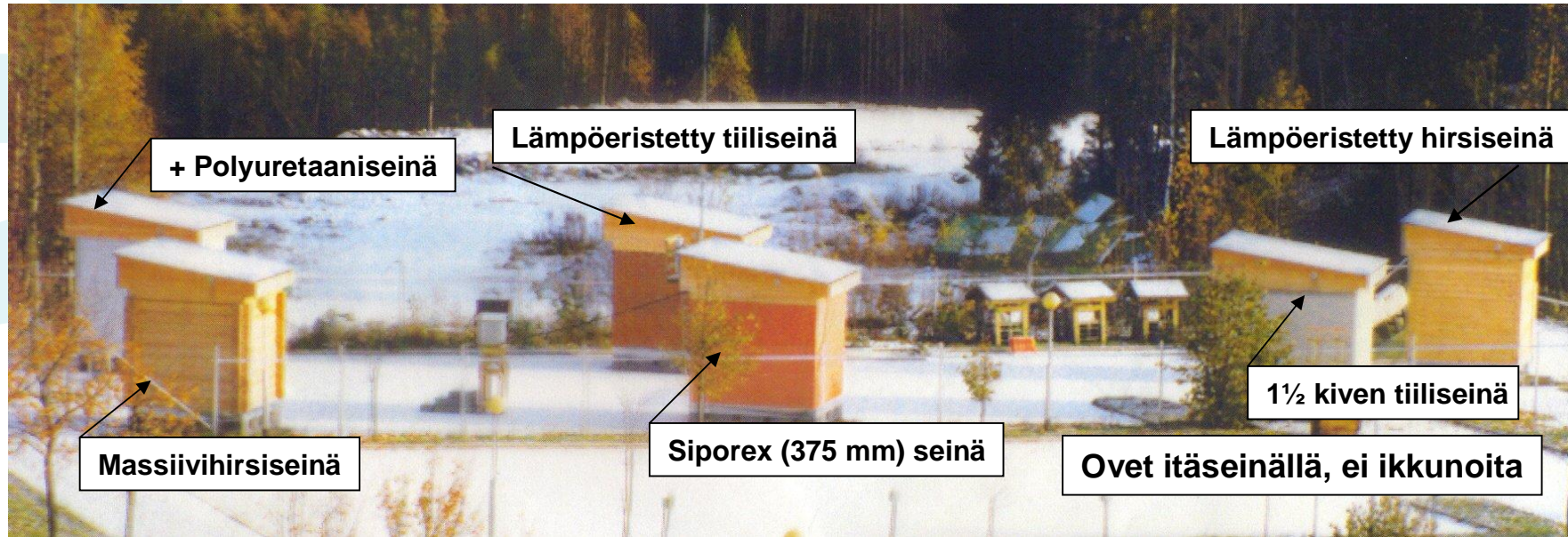
*Ilmastonmuutoksen haasteet edellyttävät uusia tekniikoita ja ratkaisuja.
Tämä luo uutta liiketoimintaa.*

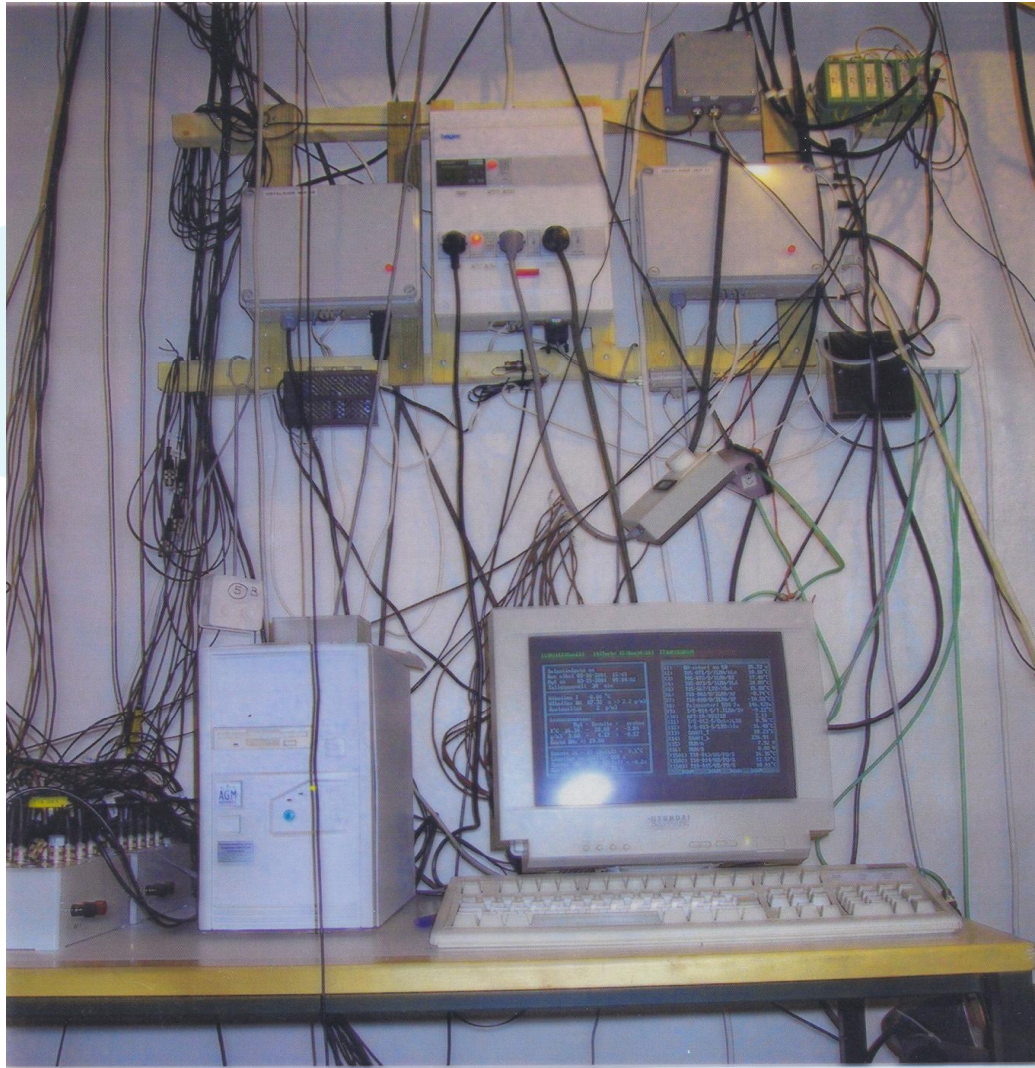
***Käyttäjät,
yhteiskunta ja ihmiset***

*Käyttäjälle jää maksajan osa.
Mitä he saavat?*

Kaikki suuria yhteiskunnallisia vaikutuksia aiheuttavat toimenpiteet tulee tehdä suurta harkintaa noudattaen.

Seinien energiatarpeeseen liittyviä mittauksia vuosina 1998...2007
Kuusi pientä rakennusta, vain seinät ovat erilaiset

*Yläpohja ja alapohja
polyuretaania 200 mm.
Ei ikkunoita.
Ovi itäisivulla.*

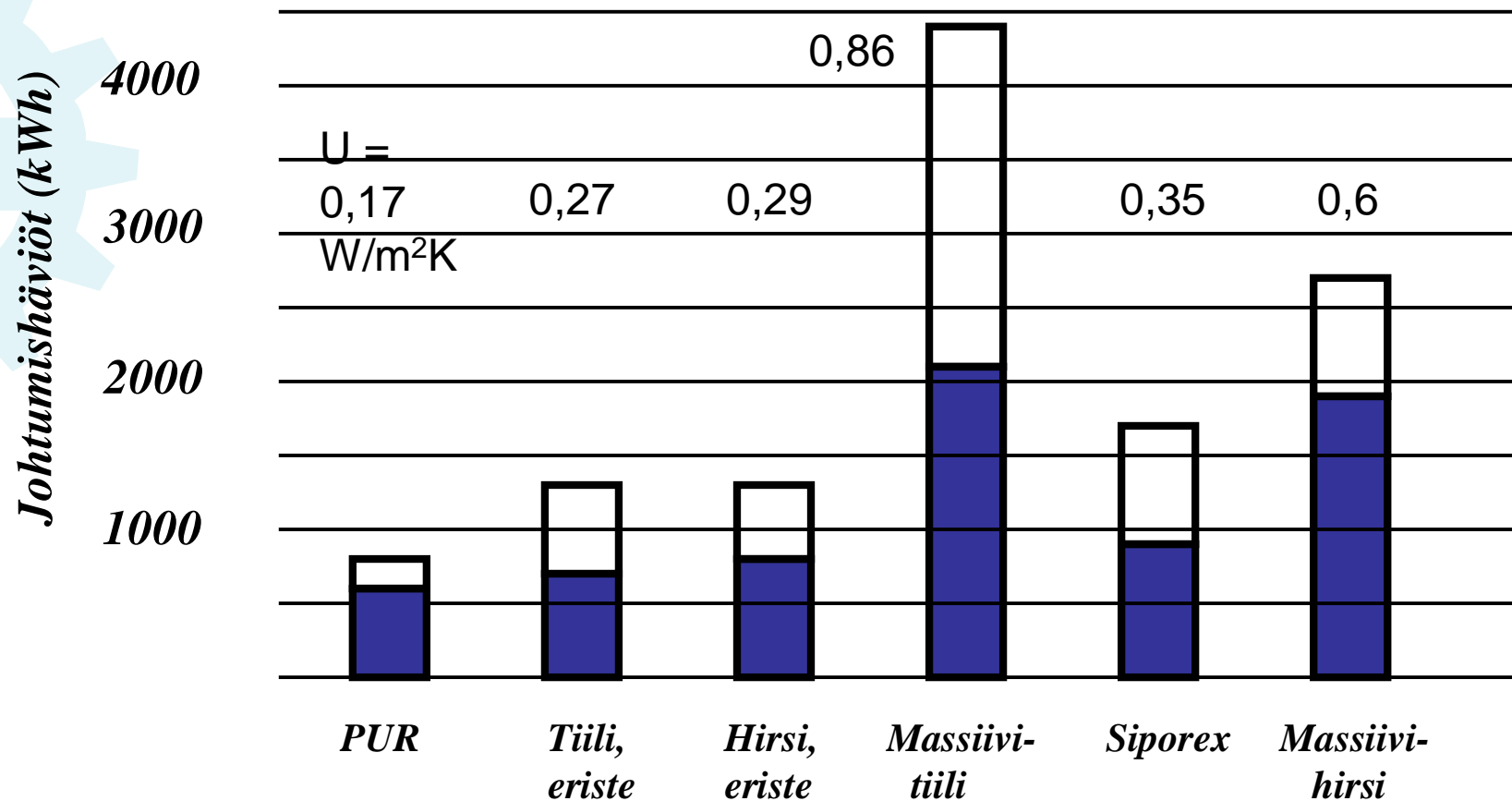
*Tietokoneohjattu sisäilmaston säätö.
Suuri joukko lämpötilan ja kosteuden mittauspisteitä.
Jatkuvat mittaukset lämmityskaudella*

Helsinki 8.5.2008

10

Tulokset ovat hieman yllättäviä.

Lämmityskausi 1998...1999 on saman kaltainen kuin muutkin.

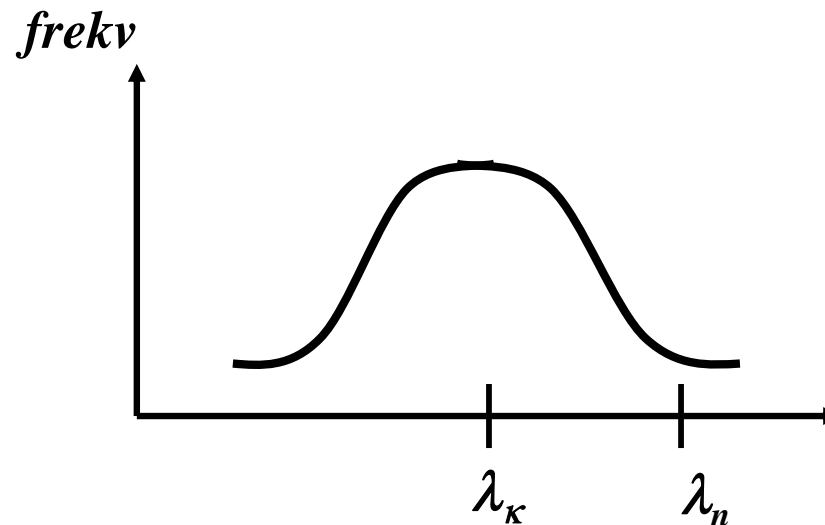

Tolppien alaosa (sininen) on mitattu seinien johtumisenergia. Tolppien kokonaiskorkeus on laskennallinen kulutus. Ero on keskimäärin noin 50 % siten, että todellinen kulutus on kaikissa tapauksissa pienempi kuin laskennallinen. Eroon on kolme keskeistä selitystä.

Helsinki 8.5.2008

Lämmönjohtavuuden vaikutus

Lämmönjohtavuuden mittaustulokset muodostavat jakautuman

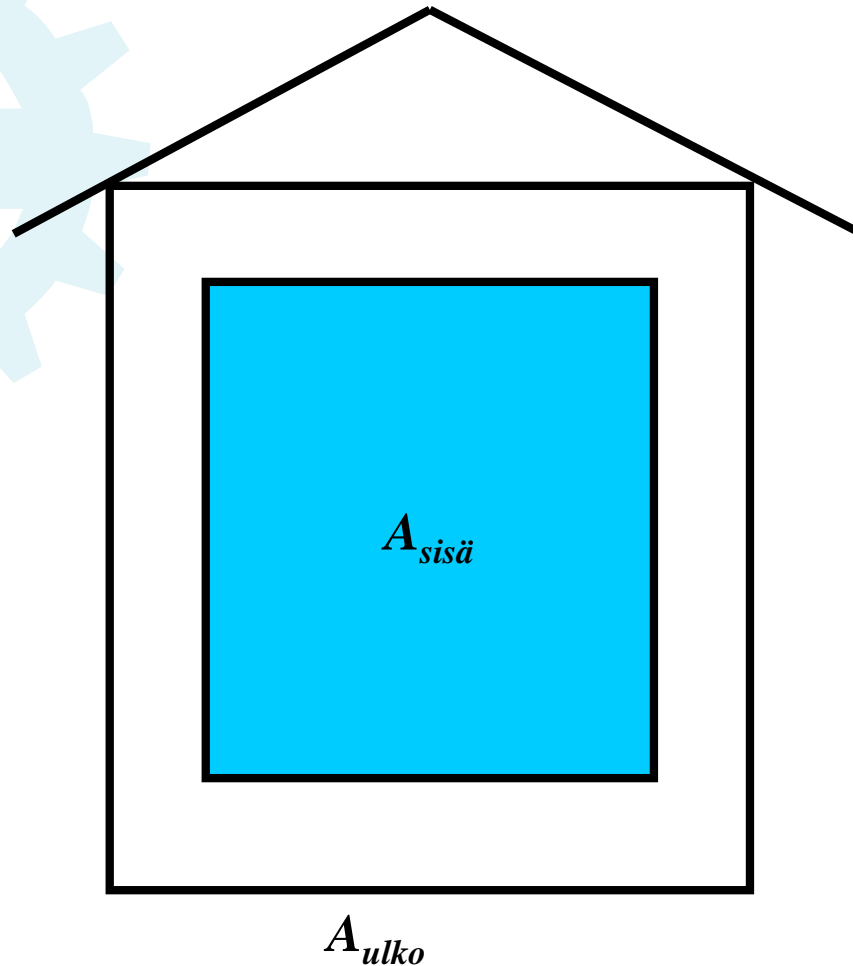
$$U = f(\lambda/d)$$

U-arvo on suunnittelukysymys. Se on hyvä laskea ”varmistetulla arvolla” λ_n

Kulutusta arvioitaessa käytetään luonnollisesti keskiarvoa λ_k

Joillakin materiaaleilla suunnitteluarvon ja keskiarvon välillä on ollut iso ero.

Pinta-alan vaikutus

Seinän johtumisenergian määrä riippuu seinän pinta-alasta. Pinta-alojen erot ovat suuret suuresta eristepaksuudesta johtuen.

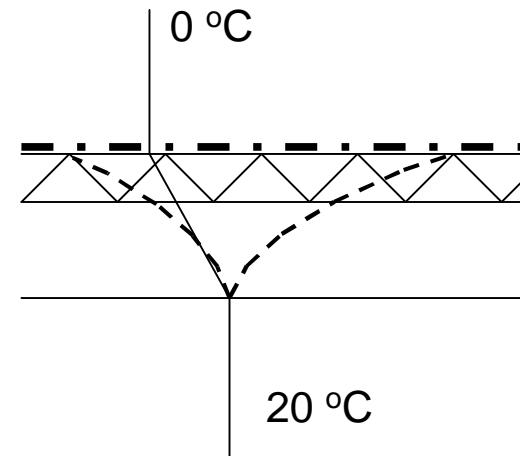
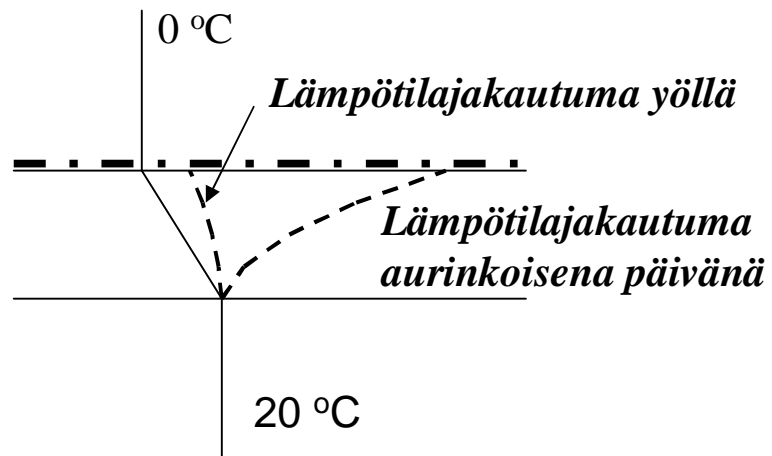
Ulkomittojen mukaan laskettu pinta-ala on suunnittelun kannalta hyvä, jotta teho riittää huoneiden lämmitykseen. Ulkopinta-alaa käytetään useissa laskentamalleissa.

Todellista kulutusta pitää arvioida lähellä sisäpinta-alaa olevilla mitoilla.

Ulkopinnan lähellä olevan massan energiankulutusta pienentävä vaikutus

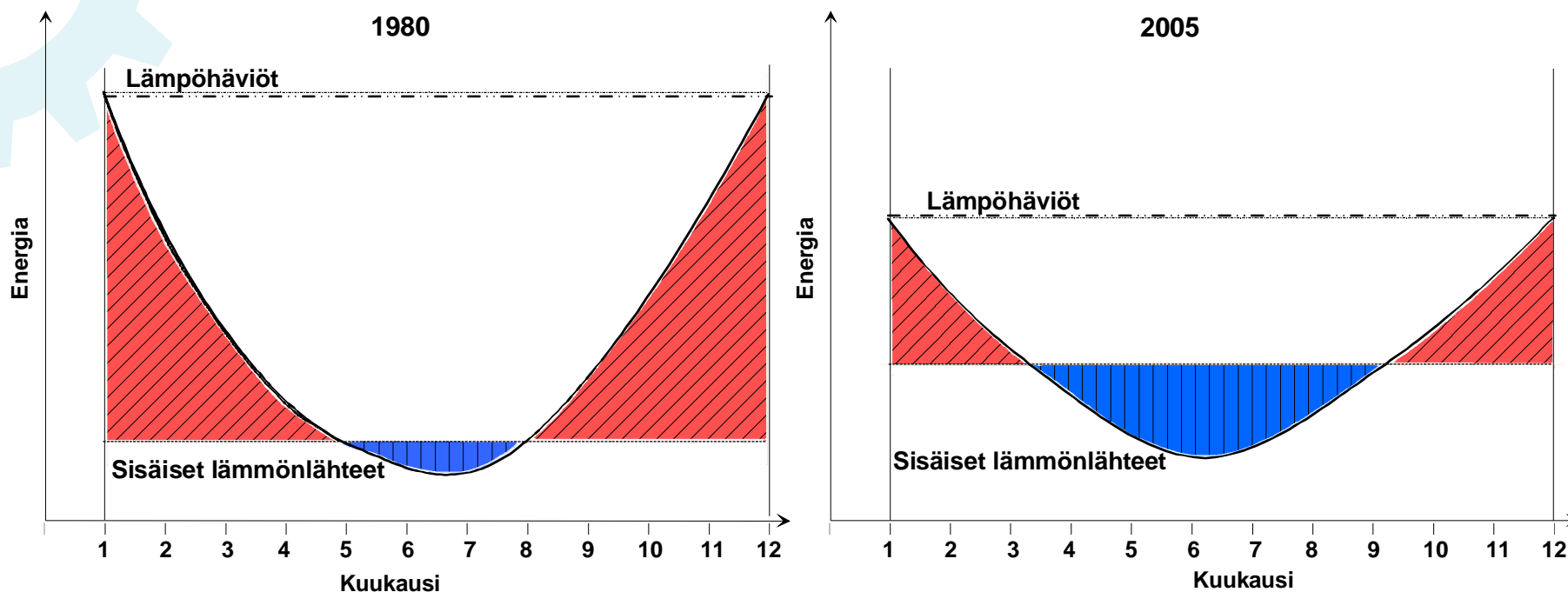
Siporex katon lämpötekninen toiminta mittausten perusteella

*Nykyiset eristysmääräykset
täyttävä rakenne*

Kokonaisvaikutus on noin 20 % pienempi energiankulutus verrattuna U-arvolla ja keskimääräisellä ulkolämpötilalla laskettuun kulutukseen.

Kuvissa on pohdittu samanlaisen (koko, muoto ja käyttö) rakennuksen energiantarvetta eri aikoina. Vain eristyksissä ja rakenteissa tapahtunut kehitys ja elintason nousu on otettu huomioon.

Aiemmin sisäiset lämmönlähteet vähensivät lämmitysenergian tarvetta. Nykyisin ne aiheuttavat jäähdytystarvetta.

Esimerkki määräysten kiristämisen vaikutuksesta

Pientalo 150 m².

Kokonaiskustannukset ovat noin 300 000 €

Eristyksiin liittyvien osien kustannukset kokonaisuudesta ovat noin 50 000 €

Jos määräyksiä kiristetään 30 %, eristykseen liittyvien osien kustannus lisääntyy karkeasti 40 % (1/0,7) eli 20 000 €

Kokonaiskustannukset ovat siten 320 000 €, joten nousua on noin 6 %.

Pientalon energiankäyttö on karkeasti seuraava

sähkönkäyttö (elintaso)   noin 1000 €/v

lämmitys   noin 1000 €/v

Elintasosta ei olla valmiita tinkimään, joten säästöksi tulee 30 % lämmityskustannuksista eli noin 300 €, mikä on noin 1,5 % investointikustannuksesta. Säästö kuuluu ainakin osittain jäädytykseen.

Energiankulutuksen oleelliset osatekijät

- 1. Vaipan johtumishäviöt*
- 2. Ilmanvaihdon tarvitsema energia*
- 3. Lämmöntalteenoton tuoma säästö*
- 4. Vaipan vuodon aiheuttama asumisviihtyvyyden heikkeneminen*
- 5. Asumisviihtyvyyden palauttaminen lämpötilaa nostamalla*

Kohta 5 aiheuttaa:

Suuremmat vaipan johtumishäviöt

Suuremman ilmanvaihdon energiatarpeen

Lämmön talteenotosta saatavan hyödyn vähentymisen

Siksi vaipan hyvä tiiviys on tärkeä tavoiteltaessa pientä energiankulutusta.

Tärkein on kuitenkin asukkaiden asumistottumusten vaikutus.

Vanhoissa taloissa on suuri energiansäästöpotentiaali. Se tulee käyttää hyödyksi vapaaehtoisilla toimenpiteillä.

Parasta aikaa on käynnissä ilmastomuutoskeskustelu, jonka myötä energiatehokkuutta tullaan parantamaan merkittävästi.

*Energiatehokkuus on mielikuvia luova selkeytymätön termi.
Rakennuksissa se tulee merkitsemään merkittävää lisäeristämistä.*

Elintason nousun myötä kasvanut käyttösähkö muuttuu valtaosin lämmöksi. Tämä lyhentää lämmityskautta tulevissa rakennuksissa ja aiheuttaa lisääntyvää jäähdytystarvetta.

Myös vanhoissa rakennuksissa suunnitellaan energiatehokkuuden parantamista, koska niissä on todellinen energiansäästöpotentiaali.

Vanhojen rakennusten lisäeristämiseen liittyy rakennusfysiikan näkökulmasta todellisia riskejä.

Tämä on tiedostettava energiansäästöhuumassa.